

Anaxagorás

Fragmenta DK 59 B

Podle edice řeckého textu: Patricia Curd, *Anaxagoras of Clazomenae. Fragments and Testimonia...*, University of Toronto Press 2007.

S přihlédnutím k: David Sider, *The Fragments of Anaxagoras.*, Academia Verlag, Sankt Augustin 2005.

(Cfr. Simplicios, *In Physica* 34,18-35,21; 154,29-157,27; 162,26-165,7; 175,9-179,19.)

B 1 = Simplicios, *In Physica* 155,21-30

ὅτι δὲ Ἄναξαγόρας ἐξ ἑνὸς μίγματος ἄπειρα τῶι πλήθει ὁμοιομερῆ ἀποκρίνεσθαί φησιν πάντων μὲν ἐν παντὶ ἐνόντων, ἐκάστου δὲ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν χαρακτηριζομένου, δηλοῖ διὰ τοῦ πρώτου τῶν Φυσικῶν λέγων ἀπ' ἀρχῆς·

„ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν, ἄπειρα καὶ πλήθος καὶ σμικρότητα· καὶ γὰρ τὸ σμικρὸν ἄπειρον ἦν. καὶ πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲν ἔνδηλον ἦν ὑπὸ σμικρότητος· πάντα γὰρ ἀήρ τε καὶ αἰθήρ κατεῖχεν, ἀμφοτέρω ἀπειρα ἐόντα· ταῦτα γὰρ μέγιστα ἔνεστιν ἐν τοῖς σύμπασι καὶ πλήθει καὶ μεγέθει.“

B 2 = Simplicios, *In Physica* 155,30n.

καὶ μετ' ὀλίγον·

„καὶ γὰρ ἀήρ τε καὶ αἰθήρ ἀποκρίνονται ἀπὸ τοῦ πολλοῦ τοῦ περιέχοντος, καὶ τό γε περιέχον ἄπειρόν ἐστι τὸ πλήθος.“

B 3

„οὔτε γὰρ τοῦ σμικροῦ ἐστι τό γε ἐλάχιστον, ἀλλ' ἔλασσον αἰεὶ (τὸ γὰρ ἐὸν οὐκ ἐστι τὸ μὴ οὐκ εἶναι) ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου αἰεὶ ἐστι μείζον. καὶ ἴσον ἐστὶ τῶι σμικρῶι πλήθος, πρὸς ἑαυτὸ δὲ ἕκαστόν ἐστι καὶ μέγα καὶ σμικρόν.“

B 3 = Simplicios, *In Physica* 164,10-22 (ad 187b)

{Aristotelés, *Physica* 187b7}

{Εἰ δὴ τὸ μὲν ἄπειρον ἢ ἄπειρον ἄγνωστον. Τὸ πιθανὸν πρῶτον τῆς Ἄναξαγόρου δόξης ἐκθέμενος, ἵνα μὴ τις οἰηθῆ δι' ἀσθένειαν συνηγορίας ἐλέγχεσθαι τὸν λόγον, ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ τρέπεται. τοῦ δὲ Ἄναξαγόρου πολλὰ ἐκθεμένου συμπεράσματα ἢ αξιώματα, πρὸς ἕκαστόν μοι δοκεῖ νῦν σχεδὸν ὁ Ἄριστοτέλης ἀντιλέγειν.}

καὶ γὰρ ὅτι ἄπειρα ἦν, εὐθὺς ἀρχόμενος λέγει

„ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πλήθος καὶ σμικρότητα.“ (B 1.1)

καὶ ὅτι οὔτε τὸ ἐλάχιστόν ἐστιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς οὔτε τὸ μέγιστον,

„οὔτε γὰρ τοῦ σμικροῦ ἐστὶ τό γε ἐλάχιστον, ἀλλ' ἔλασσον αἰεὶ (τὸ γὰρ ἐὸν οὐκ ἔστι τὸ μὴ οὐκ εἶναι) ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου αἰεὶ ἐστὶ μείζον. καὶ ἴσον ἐστὶ τῷ σμικρῷ πλήθος, πρὸς ἑαυτὸ δὲ ἕκαστόν ἐστὶ καὶ μέγα καὶ σμικρόν.“

εἰ γὰρ πᾶν ἐν παντὶ καὶ πᾶν ἐκ παντός ἐκκρίνεται, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου δοκοῦντος ἐκκριθήσεται τι ἔλασσον ἐκείνου, καὶ τὸ μέγιστον δοκοῦν ἀπὸ τινος ἐξεκρίθη ἑαυτοῦ μείζονος.

{λέγει δὲ σαφῶς ὅτι „ἐν παντὶ ... ἐνι“ (B 11). καὶ πάλιν ὅτι „τὰ μὲν ἄλλα ... οὐδενί“ (B 12). καὶ ἀλλαχοῦ δὲ οὕτως φησί „καὶ ὅτε ... ἐλάσσοσι“ (B 6). καὶ τοῦτο δὲ ὁ Ἄναξαγόρας. ἀξιοῖ τὸ ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν ὁμοιομερῶν κατὰ τὴν τῶν ὁμοίων σύνθεσιν γίνεσθαι τε καὶ χαρακτηρίζεσθαι. λέγει γάρ· „ἀλλ' ὅτωι ... καὶ ἦν“ (B 12).}

B 4 DK

τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων χρῆ δοκεῖν ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ιδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς. καὶ ἀνθρώπους τε συμπαγῆναι καὶ τὰ ἄλλα ζῶια ὅσα ψυχὴν ἔχει. καὶ τοῖς γε ἀνθρώποισιν εἶναι καὶ πόλεις συνημμένας [DK: συνωικημένας] καὶ ἔργα κατεσκευασμένα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ ἠέλιόν τε αὐτοῖσιν εἶναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖσι φύειν πολλά τε καὶ παντοῖα, ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήσιστα συνενεγκάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται. ταῦτα μὲν οὖν μοι λέλεκται περὶ τῆς ἀποκρίσιος, ὅτι οὐκ ἂν παρ' ἡμῖν μόνον ἀποκριθείη, ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ.

πρὶν δὲ ἀποκριθῆναι ταῦτα πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲ χροιὴ ἔνδηλος ἦν οὐδεμία· ἀπεκάλυψε γὰρ ἡ σύμμιξις πάντων χρημάτων, τοῦ τε διεροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ τοῦ ζοφεροῦ, καὶ γῆς πολλῆς ἐνεούσης καὶ σπερμάτων ἀπείρων πλήθος οὐδὲν ἐοικότων ἀλλήλοις. οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔοικε τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἐν τῷ σύμπαντι χρῆ δοκεῖν ἐνεῖναι πάντα χρήματα.

B 4/1 = Simplikios, In Physica 34,18-20; 34,27-35,13 (= B 4a Curd. Edice DK má text jen v rozsahu 34,27-35,13)
(34,18)

Ἄναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος ἔοικε τῶν εἰδῶν πάντων τριττὴν θεάσασθαι τὴν διαφορὰν,

τὴν μὲν κατὰ τὴν νοητὴν ἔνωσιν συνηρημένην, ὅταν λέγῃ „ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πλῆθος καὶ σμικρότητα.“ (B 1.1) καὶ... (B 4b)

(34,27)

τὴν δὲ τινα ἐθεάσατο κατὰ τὴν νοερὰν διάκρισιν διακεκριμένην, πρὸς ἣν ἡ ἐνταῦθα ἀφωμοίωται.

λέγει γὰρ μετ' ὀλίγα τῆς ἀρχῆς τοῦ πρώτου Περὶ φύσεως Ἄναξαγόρας οὕτως·

„τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ἰδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς. καὶ ἀνθρώπους τε συμπαγῆναι καὶ τὰ ἄλλα ζῶια ὅσα ψυχὴν ἔχει. καὶ τοῖς γε ἀνθρώποισιν εἶναι καὶ πόλεις συνημμένας [DK: συνωικημένας] καὶ ἔργα κατεσκευασμένα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ ἡλίον τε αὐτοῖσιν εἶναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖσι φύειν πολλά τε καὶ παντοῖα, ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεγκάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται. ταῦτα μὲν οὖν μοι λέλεκται περὶ τῆς ἀποκρίσιος, ὅτι οὐκ ἂν παρ' ἡμῖν μόνον ἀποκριθῆι, ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ.“

καὶ δόξει μὲν ἴσως τισὶν οὐ πρὸς νοερὰν διάκρισιν τὴν ἐν τῇ γενέσει παραβάλλειν, ἀλλὰ πρὸς τόπους ἄλλους τῆς γῆς τὴν παρ' ἡμῖν συγκρίνειν οἴκησιν. οὐκ ἂν δὲ εἶπε περὶ τόπων ἄλλων καὶ πρὸς νοερὰν διάκρισιν τὴν ἐν τῇ γενέσει παραβάλλειν, ἀλλὰ πρὸς τόπους ἄλλους τῆς γῆς τὴν παρ' ἡμῖν συγκρίνειν οἴκησιν. οὐκ ἂν δὲ εἶπε περὶ τόπων ἄλλων καὶ „ἡλίον αὐτοῖσιν εἶναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ καὶ „σπέρματα δὲ πάντων χρημάτων“ καὶ „ἰδέας“ ἐκάλεσε τὰ ἐκεῖ.

Curd ad B 4a = Simplicios, In Physica 157,17-24 (část B 4 /4 DK)

καὶ ὅτι μὲν ἕτερον τινὰ διακόσμησιν παρὰ τὴν παρ' ἡμῖν αἰνίττεται, δηλοῖ τὸ „ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ οὐχ ἅπαξ μόνον εἰρημένον. ὅτι δὲ οὐδὲ αἰσθητὴν μὲν ἐκείνην οἶεται, τῷ χρόνῳ δὲ ταύτης προηγησαμένην, δηλοῖ τὸ „ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεγκάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται“. οὐ γὰρ „ἐχρῶντο“ εἶπεν, ἀλλὰ „χρῶνται“. ἀλλ' οὐδὲ ὡς νῦν κατ' ἄλλας τινὰς οἰκήσεις ὁμοίας οὔσης καταστάσεως τῇ παρ' ἡμῖν. οὐ γὰρ εἶπε „τὸν ἡλίον καὶ τὴν σελήνην εἶναι καὶ παρ' ἐκείνοισι ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν“, ἀλλ' „ἡλίον καὶ σελήνην, ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ ὡς δὴ περὶ ἄλλων λέγων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶτε οὕτως εἶτε ἄλλως ἔχει, ζητεῖν ἄξιον.

B 4/2 = Simplicios, In Physica 156,1-8

καὶ μετ' ὀλίγα·

„τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, χρῆ δοκεῖν ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ἰδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς. πρὶν δὲ ἀποκριθῆναι, φησί, πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲ χροιῆ ἐνδηλος ἦν οὐδεμία· ἀπεκώλυε γὰρ ἡ σύμμιξις πάντων χρημάτων τοῦ τε διεροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ τοῦ ζοφεροῦ καὶ γῆς πολλῆς ἐνεούσης καὶ σπερμάτων ἀπείρων πλήθους οὐδὲν ἐοικότων ἀλλήλοις. οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔοικε τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ.“

B 4 /3 = Simplikios, In Physica 34,21-27 (= B 4b Curd)

καὶ πάλιν φησί

„πρὶν δὲ ἀποκριθῆναι {ταῦτα} πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲ χροιῆ ἐνδηλος ἦν οὐδεμία· ἀπεκώλυε γὰρ ἡ σύμμιξις ἀπάντων χρημάτων τοῦ διεροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ τοῦ ζοφεροῦ καὶ γῆς πολλῆς ἐνεούσης καὶ σπερμάτων ἀπείρων πλήθους οὐδὲν ἐοικότων ἀλλήλοις. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἐν τῷ σύμπαντι χρῆ δοκεῖν ἐνεῖναι πάντα χρήματα.“

καὶ εἶη ἂν τὸ σύμπαν τοῦτο [τὸ] τοῦ Παρμενίδου ἐν ὄν.

B 4 /4 = Simplikios, In Physica 157, 9n. (viz Curd ad B 4a)

καὶ μέντοι εἰπὼν

„ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις, καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ἰδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς, καὶ ἀνθρώπους γε συμπαγῆναι καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ὅσα ψυχὴν ἔχει,“
ἐπάγει

„καὶ τοῖς γε ἀνθρώποισιν εἶναι καὶ πόλεις συνημμένας καὶ ἔργα κατεσκευασμένα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ ἥλιόν τε αὐτοῖς ἐνεῖναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖσι φύτεν πολλά τε καὶ παντοῖα, ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεικάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται.“

καὶ ὅτι μὲν ἕτερον τινὰ διακόσμησιν παρὰ τὴν παρ' ἡμῖν αἰνίττεται, δηλοῖ τὸ „ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ οὐχ ἄπαξ μόνον εἰρημένον. ὅτι δὲ οὐδὲ αἰσθητὴν μὲν ἐκείνην οἶεται, τῷ χρόνῳ δὲ ταύτης προηγησαμένην, δηλοῖ τὸ „ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεικάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται.“

οὐ γὰρ „ἐχρῶντο“ εἶπεν, ἀλλὰ „χρῶνται“. ἀλλ' οὐδὲ ὡς νῦν κατ' ἄλλας τινὰς οἰκήσεις ὁμοίας οὔσης καταστάσεως τῇ παρ' ἡμῖν. οὐ γὰρ εἶπε „τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην εἶναι καὶ παρ' ἐκεῖνους ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν,“ ἀλλ' „ἥλιον καὶ σελήνην,

ὥσπερ παρ' ἡμῖν,“ ὡς δὴ περὶ ἄλλων λέγων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, ζητεῖν ἄξιον. ...

B 5 = Simplikios, In Physica 156,9-13

ὅτι δὲ οὐδὲ γίνεται οὐδὲ φθείρεται τι τῶν ὁμοιομερῶν, ἀλλ' αἰεὶ τὰ αὐτὰ ἐστὶ, δηλοῖ λέγων·

„τούτων δὲ οὕτω διακεκριμένων γινώσκειν χρή, ὅτι πάντα οὐδὲν ἐλάσσω ἐστὶν οὐδὲ πλείω οὐ γὰρ ἀνυστὸν πάντων πλείω εἶναι, ἀλλὰ πάντα ἴσα αἰεὶ.“

ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ μίγματος καὶ τῶν ὁμοιομερειῶν.

B 6 = Simplikios, In Physica 164,25-30

καὶ ἀλλαχοῦ δὲ οὕτως φησί·

„καὶ ὅτε δὲ ἴσαι μοῖραὶ εἰσι τοῦ τε μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ πλήθος, καὶ οὕτως ἂν εἴη ἐν παντὶ πάντα· οὐδὲ χωρὶς ἐστὶν εἶναι, ἀλλὰ πάντα παντὸς μοῖραν μετέχει. ὅτε τοῦλάχιστον μὴ ἐστὶν εἶναι, οὐκ ἂν δύναίτο ωρισθῆναι, οὐδ' ἂν ἐφ' ἑαυτοῦ γενέσθαι, ἀλλ' ὅπως περ ἀρχὴν εἶναι καὶ νῦν πάντα ὁμοῦ. ἐν πᾶσι δὲ πολλὰ ἔνεστι καὶ τῶν ἀποκρινομένων ἴσα πλήθος ἐν τοῖς μείζουσι τε καὶ ἐλάσσοσι.“

B 7 = Simplikios, In De caelo 608,24-29

(sec. „ὁμοῦ ... σμικρότητος“ (B 1) καὶ ὅτι „ἐν σύμπαντι ... χρήματα“ (B 4 finis)):

μήποτε δὲ τὸ ἄπειρον ὡς ἡμῖν ἀπερίληπτον καὶ ἄγνωστον λέγει· τοῦτο γὰρ ἐνδείκνυται διὰ τοῦ

„ὥστε τῶν ποκρῖνομένων μὴ εἰδέναι τὸ πλήθος μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ.“ ἐπεὶ ὅτι τῷ εἶδει ἐπερασμένα ὦιετο, δηλοῖ λέγων πάντα γινώσκειν τὸν νοῦν· καίτοι, εἰ ἄπειρα ὄντως ἦν, παντελῶς ἦν ἄγνωστα· ἢ γὰρ γνῶσις ὀρίζει καὶ περατοῖ τὸ γνωσθέν. λέγει δὲ ὅτι „καὶ τὰ συμμ. ... ὅποια ἦν“ (B 12).

B 8 DK

οὐ κεχώρισται ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει οὔτε τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ οὔτε τὸ ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ.

B 8 Curd = Simplikios, In Physica 175,11-16 = **B 8** /1 DK (jen v rozsahu 175,11-14)

εἰπόντος τοῦ Ἀναξαγόρου „οὐδὲ διακρίνεται οὐδὲ ἀποκρίνεται ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου“ (B 12) διὰ τὸ πάντα ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ἀλλαχοῦ

„οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει οὔτε τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ οὔτε τὸ ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ.“

(οὐ γὰρ εἶναι τι εἰλικρινές καθ' αὐτό), τοῦτο, φησίν, οὐκ εἰδότης μὲν λέγεται· οὐ γὰρ διὰ τὸ πάντα ἐν πᾶσιν εἶναι συμβαίνει τὸ μὴ διακρίνεσθαι...

B 8 /2 = Simplikios, In Physica 176,28n.

τὸ δὲ ὅτι

„οὐ κεχώρισται ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει,“
ὡς ἐν ἄλλοις φησίν.

B 9 = Simplikios, In Physica 35,13-18

ἄκουσον δὲ οἷα καὶ μετ' ὀλίγον φησὶ τὴν ἀμφοῖν ποιούμενος σύγκρισιν·

„οὕτω τούτων περιχωρούντων τε καὶ ἀποκρινομένων ὑπὸ βίης τε καὶ ταχυτήτος. βίην δὲ ἢ ταχυτῆς ποιεῖ. ἢ δὲ ταχυτῆς αὐτῶν οὐδενὶ ἔοικε χρήματι τὴν ταχυτῆτα τῶν νῦν ἐόντων χρημάτων ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ πάντως πολλαπλασίως ταχύ ἐστι.“

B 10 = Scholia in Gregor. Nazianz.; PG XXXVI, 911 Migne

ὁ δὲ Ἄναξαγόρας παλαιὸν εὐρῶν δόγμα ὅτι οὐδὲν ἐκ τοῦ [μηδαμῶς ὄντος] γίνεται,¹ γένεσιν μὲν ἀνήρει, διάκρισιν δὲ εἰσηγεν ἀντὶ γενέσεως. ἐλήρει γὰρ ἀλλήλοις μὲν μεμῖχθαι πάντα, διακρίνεσθαι δὲ ἀυξανόμενα. καὶ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ γονῇ καὶ τρίχας εἶναι καὶ ὄνυχας καὶ φλέβας καὶ ἀρτηρίας καὶ νεῦρα καὶ ὀστά καὶ τυγχάνειν μὲν ἀφανῆ διὰ μικρομέρειαν, ἀυξανόμενα δὲ κατὰ μικρὸν διακρίνεσθαι.

„πῶς γὰρ ἄν, φησίν, ἐκ μὴ τριχὸς γένοιτο θριξ καὶ σὰρξ ἐκ μὴ σαρκός;“
οὐ μόνον δὲ τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῶν χρωμάτων ταῦτα κατηγόρει. καὶ γὰρ ἐνεῖναι τῷ λευκῷ τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκὸν τῷ μέλανι. τὸ αὐτὸ δὲ ἐπὶ τῶν ῥοπῶν ἐτίθει, τῷ βαρεῖ τὸ κοῦφον σύμμικτον εἶναι δοξάζων καὶ τοῦτο αὖθις ἐκείνῳ.

B 10 cfr. = Aristotelés, De generatione animalium I,18; 723a10

Ἄναξαγόρας μὲν γὰρ εὐλόγως φησὶ σάρκας ἐκ τῆς τροφῆς προσιέναι ταῖς σαρκῶν·

B 11 = Simplikios, In Physica 164,22

λέγει δὲ σαφῶς, ὅτι

„ἐν παντὶ παντὸς μοῖρα ἐνεστι πλήν νοῦ, ἔστιν οἷσι δὲ καὶ νοῦς ἐνι.“

¹ DK čte podle edice Migne: μηδαμῆι γίνεται.

B 12 DK

τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δέ ἐστιν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενὶ χρήματι, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστιν. εἰ μὴ γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ ἦν, ἀλλὰ τεωὶ ἐμέμικτο ἄλλωι, μετεῖχεν ἂν ἀπάντων χρημάτων, εἰ ἐμέμικτό τεωὶ ἐν παντὶ γὰρ παντὸς μοῖρα ἔνεστιν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν (B 11) μοι λέλεκται· καὶ ἂν ἐκώλυεν αὐτὸν τὰ συμμεμειγμένα, ὥστε μηδενὸς χρήματος κρατεῖν ὁμοίως ὡς καὶ μόνον ἐόντα ἐφ' ἑαυτοῦ. ἔστι γὰρ λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώτατον, καὶ γνώμην γε περὶ παντὸς πᾶσαν ἴσχει καὶ ἰσχύει μέγιστον· καὶ ὅσα γε ψυχὴν ἔχει καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάσσω, πάντων νοῦς κρατεῖ. καὶ τῆς περιχωρήσιος τῆς συμπάσης νοῦς ἐκράτησεν, ὥστε περιχωρησάμενην ἀρχὴν. καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἤρξατο περιχωρεῖν, ἐπὶ δὲ πλέον περιχωρεῖ, καὶ περιχωρήσει ἐπὶ πλέον. καὶ τὰ συμμισγόμενά τε καὶ ἀποκρινόμενα καὶ διακρινόμενα πάντα ἔγνω νοῦς. καὶ ὅποια ἐμελλεν ἔσεσθαι καὶ ὅποια ἦν, ἅσσα νῦν μὴ ἔστι, καὶ ὅσα νῦν ἐστι καὶ ὅποια ἔσται, πάντα διεκόσμησε νοῦς, καὶ τὴν περιχώρησιν ταύτην, ἣν νῦν περιχωρεῖ τὰ τε ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ὁ ἀήρ καὶ ὁ αἰθήρ οἱ ἀποκρινόμενοι. ἡ δὲ περιχώρησις αὐτὴ ἐποίησεν ἀποκρίνεσθαι καὶ ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ἀραιοῦ τὸ πυκνὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀπὸ τοῦ διεροῦ τὸ ξηρόν. μοῖραι δὲ πολλαὶ πολλῶν εἰσι. παντάπασιν δὲ οὐδὲν ἀποκρίνεται οὐδὲ διακρίνεται ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πλήν νοῦ. νοῦς δὲ πᾶς ὁμοίος ἐστι καὶ ὁ μείζων καὶ ὁ ἐλάττων. ἕτερον δὲ οὐδὲν ἐστι ὁμοιον οὐδενί, ἀλλ' ὅτων πλεῖστα ἔνι, ταῦτα ἐνδηλότατα ἐν ἑκάστον ἐστι καὶ ἦν. Cfr. A 58 = Aristotelés, *Metaphysica* I, 3; 984b15

B 12 /1 = Simplikios, In Physica 164,24

λέγει δὲ σαφῶς ὅτι

„ἐν παντὶ παντὸς μοῖρα ἔνεστι πλήν νοῦ, ἐστιν οἷσι δὲ καὶ νοῦς ἔνι.“

καὶ πάλιν ὅτι

„τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δὲ ἐστιν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενί.“

B 12 /2 = Simplikios, In Physica 156,13

περὶ δὲ τοῦ νοῦ τάδε γέγραφε·

„τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δὲ ἐστιν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενὶ χρήματι, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστιν. εἰ μὴ γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ ἦν, ἀλλὰ τεωὶ ἐμέμικτο ἄλλωι, μετεῖχεν ἂν ἀπάντων χρημάτων, εἰ

ἐμέμεικτό τεωι· ἐν παντί γὰρ παντός μοῖρα ἔνεστιν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν (B 11) μοι λέλεκται· καὶ ἂν ἐκόλυεν αὐτὸν τὰ συμμεμειγμένα, ὥστε μηδενὸς χρήματος κρατεῖν ὁμοίως ὡς καὶ μόνον ἐόντα ἐφ' ἑαυτοῦ. ἔστι γὰρ λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώτατον, καὶ γνώμην γε περὶ παντός πᾶσαν ἴσχει καὶ ἰσχύει μέγιστον· καὶ ὅσα γε ψυχὴν ἔχει καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάσσω, πάντων νοῦς κρατεῖ. καὶ τῆς περιχωρήσιος τῆς συμπάσης νοῦς ἐκράτησεν, ὥστε περιχωρῆσαι τὴν ἀρχήν. καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἤρξατο περιχωρεῖν, ἐπὶ δὲ πλέον περιχωρεῖ, καὶ περιχωρήσει ἐπὶ πλέον. καὶ τὰ συμμισγόμενά τε καὶ ἀποκρινόμενα καὶ διακρινόμενα πάντα ἔγνω νοῦς. καὶ ὅποια ἔμελλεν ἔσεσθαι καὶ ὅποια ἦν, ἄσσα νῦν μὴ ἔστι, καὶ ὅσα νῦν ἔστι καὶ ὅποια ἔσται, πάντα διεκόσμησε νοῦς, καὶ τὴν περιχώρησιν ταύτην, ἣν νῦν περιχωρεῖ τὰ τε ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ὁ ἀήρ καὶ ὁ αἰθήρ οἱ ἀποκρινόμενοι. ἡ δὲ περιχώρησις αὐτὴ ἐποίησεν ἀποκρίνεσθαι. καὶ ἀποκρίνεται ἀπὸ τε τοῦ ἀραιοῦ τὸ πυκνὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀπὸ τοῦ διεροῦ τὸ ξηρόν. μοῖραι δὲ πολλαὶ πολλῶν εἰσι. παντάπασι δὲ οὐδὲν ἀποκρίνεται οὐδὲ διακρίνεται ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πλήν νοῦ. νοῦς δὲ πᾶς ὁμοίος ἔστι καὶ ὁ μείζων καὶ ὁ ἐλάττων. ἕτερον δὲ οὐδὲν ἔστιν ὁμοιον οὐδενί, ἀλλ' ὅτων πλεῖστα ἔνι, ταῦτα ἐνδηλότατα ἐν ἑκάστον ἔστι καὶ ἦν.“ (Cfr. A 47 /1.)

B 13 = Simplikios, In Physica 300,27-33

Ἄναξαγόρου δέ, φησὶν Ἀλέξανδρος, οὐκ ἐμνημόνευσε (Aristotelés, *Physica* II,2; 194a15-20) καίτοι τὸν νοῦν ἐν ταῖς ἀρχαῖς τιθέντος, ἴσως, φησὶν, ὅτι μὴ προσχρῆται αὐτῷ ἐν τῇ γενέσει. ἀλλ' ὅτι μὲν προσχρῆται, δηλον, εἶπερ τὴν γένεσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἔκκρισιν εἶναι φησι, τὴν δὲ ἔκκρισιν ὑπὸ τῆς κινήσεως γίνεσθαι, τῆς δὲ κινήσεως αἴτιον εἶναι τὸν νοῦν. λέγει γὰρ οὕτως Ἄναξαγόρας·

„καὶ ἐπεὶ ἤρξατο ὁ νοῦς κινεῖν, ἀπὸ τοῦ κινουμένου παντός ἀπεκρίνετο, καὶ ὅσον ἐκίνησεν ὁ νοῦς, πᾶν τοῦτο διεκρίθη· κινουμένων δὲ καὶ διακρινομένων ἢ περιχώρησις πολλῶι μᾶλλον ἐποίει διακρίνεσθαι.“

B 14 = Simplikios, In Physica 157,5-9

ὅτι δὲ διττὴν τινα διακόσμησιν ὑποτίθεται, τὴν μὲν νοεράν, τὴν δὲ αἰσθητὴν ἀπ' ἐκείνης [γεγονυῖαν], δηλον μὲν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων (B 12), δηλον δὲ καὶ ἐκ τῶνδε·

„ὁ δὲ νοῦς, ὃς αἰεὶ ἔστι, τὸ κάρτα καὶ νῦν ἔστιν ἵνα καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἐν τῷ πολλῶι περιέχοντι καὶ ἐν τοῖς προσκριθεῖσι καὶ ἐν τοῖς ἀποκεκριμένοις.“

B 15 = Simplikios, In Physica 179,3-6

καὶ μετ' ὀλίγα δέ·

„τὸ μὲν πυκνὸν καὶ διερὸν καὶ ψυχρὸν καὶ τὸ ζοφερὸν ἐνθάδε συνεχώρησεν, ἔνθα νῦν [ή] γῆ, τὸ δὲ ἀραιὸν καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ξηρὸν [καὶ τὸ λαμπρὸν]² ἐξεχώρησεν εἰς τὸ πρόσω τοῦ αἰθέρος.“

(Cfr. CH III.)

B 16 DK

ἀπὸ τουτέων ἀποκρινομένων συμπήγνυται γῆ· ἐκ μὲν γὰρ τῶν νεφελῶν ὕδωρ ἀποκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γῆ, ἐκ δὲ τῆς γῆς λίθοι συμπήγνυται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, οὗτοι δὲ ἐκχωρέουσι μᾶλλον τοῦ ὕδατος.

B 16 /1 = Simplikios, In Physica 179,6

καὶ τὰ μὲν ἀρχοειδῆ ταῦτα καὶ ἀπλούστατα ἀποκρίνεσθαι λέγει, ἄλλα δὲ τούτων συνθετώτερα ποτὲ μὲν συμπήγνυσθαι λέγει ὡς σύνθετα (?), ποτὲ δὲ ἀποκρίνεσθαι ὡς τὴν γῆν. οὕτως γὰρ φησιν·

„ἀπὸ ἀπὸ τουτέων ἀποκρινομένων συμπήγνυται γῆ· ἐκ μὲν γὰρ τῶν νεφελῶν ὕδωρ ἀποκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γῆ, ἐκ δὲ τῆς γῆς λίθοι συμπήγνυται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ψυχροῦ.“

B 16 /2 = Simplikios, In Physica 155,21

λέγει γοῦν Ἄναξαγόρας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν·

„ἐκ μὲν ἐκ μὲν γὰρ τῶν νεφελῶν ὕδωρ ἀποκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γῆ, ἐκ δὲ τῆς γῆς λίθοι συμπήγνυται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, οὗτοι δὲ ἐκχωρέουσι μᾶλλον τοῦ ὕδατος ὕδατος.“

B 17 = Simplikios, In Physica 163,18

σαφῶς δὲ Ἄναξαγόρας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν τὸ γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι συγκρίνεσθαι καὶ διακρίνεσθαι λέγει γράφων οὕτως·

„τὸ δὲ γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι οὐκ ὀρθῶς νομίζουσιν οἱ Ἕλληνες οὐδὲν γὰρ χρῆμα γίνεται οὐδὲ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἀπὸ ἐόντων χρημάτων συμμίσγεται τε καὶ διακρίνεται. καὶ οὕτως ἂν ὀρθῶς καλοῖεν τό τε γίνεσθαι συμμίσγεσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι διακρίνεσθαι.“

B 18 = Plútarchos, De facie in orb. lun. 16; p. 929b

ὁ μὲν οὖν ἑταῖρος ἐν τῇ διατριβῇ τοῦτο δὴ τὸ Ἄναξαγόρειον ἀποδεικνύς, ὡς

² add Sider

„ἥλιος ἐντίθησι τῇ σελήνῃ τὸ λαμπρόν,“
εὐδοκίμησεν.
Cfr. Platón, Cratylus 409a.

B 19 = Scholia Homer. BT ad XVII, 547

Ἄναξαγόρας δέ φησιν·

„Ἴσιν δὲ καλέομεν τὸ ἐν τῆσιν νεφέλησιν ἀντιλάμπον τῷ ἡλίῳ.“ χειμῶνος οὖν ἐστι σύμβολον τὸ γὰρ περιχεόμενον³ ὕδωρ τῷ νέφει ἄνεμον ἐποίησεν ἢ ἐξέχεεν ὄμβρον.

B 20 není v edici Diels-Kranz veden.

Viz Hésiodos, fr. spurium 394 Merkelbach-West.

B 21 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII,90-91

ὁ μὲν φυσικώτατος Ἄναξαγόρας ὡς ἀσθενεῖς διαβάλλων τὰς αἰσθήσεις

„ὑπ’ ἀφαιρότητος αὐτῶν, φησίν, οὐ δυνατοὶ ἐσμεν κρίνειν τὰληθές,“
τίθησιν τε πίστιν αὐτῶν τῆς ἀπιστίας τὴν παρὰ μικρὸν τῶν χρωμάτων ἐξαλλαγὴν. εἰ γὰρ δύο λάβοιμεν χρώματα, μέλαν καὶ λευκόν, εἶτα ἐκ θατέρου εἰς θάτερον κατὰ σταγόνα παρεκχέοιμεν, οὐ δυνήσεται ἢ ὄψις διακρίνειν τὰς παρὰ μικρὸν μεταβολάς, καίπερ πρὸς τὴν φύσιν ὑποκειμένης. (... 91) ὥστε ὁ μὲν Ἄναξαγόρας κοινῶς τὸν λόγον ἔφη κριτήριον εἶναι·

B 21a = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII,140

Διότιμος δὲ τρία κατ’ αὐτὸν [Δημόκριτος] ἔλεγεν εἶναι κριτήρια, τῆς μὲν τῶν ἀδήλων καταλήψεως τὰ φαινόμενα·

„ὄψις γὰρ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα,“
ὡς φησιν Ἄναξαγόρας, ὃν ἐπὶ τούτῳ Δημόκριτος ἐπαινεῖ.

Cfr. Appendix proverbiorum 4, 50 (Leutsch Paroemiogr. I, 444)

ὄψις ἀδήλων τὰ φαινόμενα.

B 21b = Plútarchos, De Fortuna 3; 98f (= Anaxagorás A 102 /2)

ἀλλ’ ἐν πᾶσι τούτοις ἀτυχεστέροι τῶν θηρίων ἐσμέν, ἐμπειρίαι δὲ καὶ μνήμη καὶ σοφίαι καὶ τέχνη κατὰ Ἄναξαγόραν τσφῶν τε αὐτῶν χρώμεθα καὶ βλίττομεν καὶ

³ περιχεόμενον rkp, DK, Sider, Graham; περιεχόμενον Curd, Solmsen.

ἀμέλγομεν καὶ φέρομεν καὶ ἄγομεν συλλαμβάνοντες· ὥστ' ἐνταῦθα μηδὲν τῆς τύχης ἀλλὰ πάντα τῆς εὐβουλίας εἶναι καὶ τῆς προνοίας.

B 22 = Athénaios, Epitome II; 57d

Ἄναξαγόρας ἐν τοῖς Φυσικοῖς τὸ καλούμενόν φησιν ὄρνιθος γάλα τὸ ἐν τοῖς ὠοῖς εἶναι λευκόν.